

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

VII. volební období

915/0

**Návrh poslanců Olgy Havlové a dalších na vydání zákona o znárodnění
majetku Zdeňka Bakaly**

Zástupce předkladatele: Havlová O. a další
Doručeno poslancům: 20. září 2016 v 9:40

ZÁKON

z 2016,

o znárodnění majetku Zdeňka Bakaly

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

§ 1

Účel zákona

(1) Účelem zákona je zmírnit křivdy, ke kterým došlo v důsledku pletich dne 16. září 2004 při privatizaci podílu České republiky na podniku Ostravsko-karvinské doly.

(2) Veřejný zájem je dán tím, že jiný způsob nápravy protiprávního stavu podle odstavce 1 než znárodněním majetku podle § 2 ze zákona není možný.

§ 2

Znárodnění

(1) Majetek ve vlastnictví Zdeňka Bakaly, narozeného dne 7. února 1961 v Opavě, přechází nezatížený ze zákona na Českou republiku.

(2) Majetkem podle odstavce 1 se rozumí veškerý movitý i nemovitý majetek, včetně podílů v obchodních společnostech, a příslušenství tohoto majetku.

(3) Nemovitým majetkem podle odstavce 2 se rozumí zejména pozemek stavebního parcelního čísla 151, katastrální území Vchynice-Tetov II v obci Modrava, včetně stavby s číslem popisným 14.

(4) Obchodní společnosti podle odstavce 2 se rozumí zejména *Economia, a. s.*, IČO 28191226, a *BM Management s. r. o.*, IČO 24227633.

§ 3

Vymezení znárodněvaného majetku a jeho správa

(1) Znárodněvaný majetek vymezí finanční úřad pro Moravskoslezský kraj v Ostravě.

(2) Znárodněný majetek spravuje úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.

§ 4

Rozhodná doba

Pro posouzení, který majetek přechází podle § 2 na Českou republiku, je rozhodným stav ke dni 1. ledna 2016.

§ 5

Zrušení pozdějšího nakládání

(1) Převod, přechod či zatížení znárodněvaného majetku uskutečněné po rozhodné době, se zrušují.

(2) Změny, provedené v znárodněném majetku nebo jeho částech po rozhodné době jsou neplatné, odporoval-li je úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových proti nim nejpozději do 3 let od jejich uskutečnění.

§ 6

Zápis do veřejných rejstříků

Vlastnictví, jakož i veškerá jiná oprávnění podle § 2 ve prospěch České republiky, zapíše úřady, u nichž se vedou veřejné zápisy o vlastnictví nebo jiných oprávněních, na žádost úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.

§ 7

Náhrada za znárodněný majetek

(1) Za znárodněný majetek přísluší dosavadnímu vlastníku náhrada ve výši podle tržní ceny znárodněného majetku.

(2) Výši náhrady stanoví finanční úřad pro Moravskoslezský kraj v Ostravě správním rozhodnutím.

(3) Nárok na náhradu za znárodněný majetek se započte na bezdůvodné obohacení Zdeňka Bakaly při privatizaci podílu České republiky na podniku Ostravsko-karvinské doly, včetně ušlého zisku České republiky.

§ 8

Osvobození od berní

Veškerá jednání a úkony k provedení tohoto zákona jsou osvobozeny od daní, dávek a poplatků.

§ 9

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2017.

Důvodová zpráva

Obecná část

Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Jak uvádí rovněž § 1 osnovy, je jejím cílem zmírnit křivdy, ke kterým došlo v důsledku pletich dne 16. září 2004 při privatizaci podílu České republiky na podniku Ostravsko-karvinské doly, kde byl zřejmě zpronevěřen státní majetek v celkové hodnotě přes 20 mld. Kč. Vzhledem k tomu, že státní zástupci byli bez ospravedlnitelného důvodu dlouhodobě nečinní a Zdeňka Bakalu neobžalovali, nezbývá než tento protiprávní stav napravit zákonodárcem.

Nucené zbavení vlastnického oprávnění může mít formu propadnutí majetku (konfiskace; § 66 nového trestního zákoníku) nebo vyvlastnění (expropriace). Rozdíl spočívá v tom, že propadnutí majetku je bez náhrady; vyvlastnění je s náhradou ve výši tržní ceny. Protože náhrada bude vyčíslena, jedná se o vyvlastnění. Standardní vyvlastnění je v místním zájmu, např. při vybudování pozemní komunikace nebo produktovodu. Zde je však zájem celostátní, národní. Tento způsob vyvlastnění bývá označován jako **znárodnění** (nacionalizace), přičemž některé subjekty se k němu vyjadřují negativně, např. Katolická církev v encyklice *Dilectissima nobis* z roku 1933.

Formálně se jedná o osnovu zvláštního zákona k §§ 1037–9 nového občanského zákoníku, obecnému zákonu č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, a zákonu č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění).

Hlavním inspiračním zdrojem jsou 2 předlohy: zákon č. 143/1947 Sb., o převodu vlastnictví majetku hlubocké větve Schwarzenbergů na zemi Českou, a návrh poslanců Františka Beneše, Václava Exnera, Svatomíra Recmana a Karla Vymětala na vydání zákona, kterým Česká republika nabývá vlastnické právo k některým nemovitostem (dále jen „vyvlastnění Voršilek“). K návrhu na vyvlastnění Voršilek vláda dne 10. 3. 2004 pod č. 210 schválila negativní stanovisko. Předkladatelé se ve své osnově snažili vládní argumenty zohlednit, pokud byly dostatečně konkrétní.

Předpokládaný hospodářský a finanční dosah, zejména na státní rozpočet, rozpočty krajů a obcí

Odhaduje se, že majetek Zdeňka Bakaly čítá 22 miliard Kč. Pokud se ho všechen podaří znárodnit, bude státní majetek zvýšen o částku, o kterou přišel při privatizaci podílu České republiky na podniku Ostravsko-karvinské doly (skutečná škoda), a ušlý zisk, kterou by tento majetek vynesl (2 mld. Kč).

Návrh nemá dopady na rozpočty obcí a krajů.

Zhodnocení souladu s mezinárodními smlouvami

Konceptu znárodnění se věnuje rezoluce valného shromáždění OSN č. 1803 ze 14. prosince 1962. Jedná se však o *soft law*; není právně závazná a týká se jen přírodního bohatství a zdrojů. Na základě jejího § 4 přísluší za znárodněný majetek adekvátní náhrada. To je zde splněno.

Ochranou majetku (článek 1 protokolu č. 1 k EÚLP) se často zabývá ESLP. Lze uvést například rozsudky *Pincová a Pinc v. Česká republika* z 5. 11. 2002 nebo *Bucheň v. Česká republika* z 26. 11. 2002, kde ČR prohrála; *Netolický a Netolická v. Česká republika* z 11. 1. 2005, kde ČR uzavřela smír; *Špaček v. Česká republika* z 9. 11. 1999, *Des Fours Walderode v. Česká republika*, *Orion Břeclav, s. r. o. v. Česká republika*, *Krčmář a další v. Česká republika*, *Němcová a další v. Česká republika*, *Mohylová v. Česká republika* či *Kučera v. Česká republika*, kde byla ČR naopak úspěšná. Lze shrnout, že institut vyvlastnění není v rozporu s lidskými právy a vzhledem k tomu, že Zdeněk Bakala svůj majetek nabyt protiprávně, není ani jeho znárodnění v rozporu s mezinárodně právní ochranou vlastnictví.

Zhodnocení souladu s ústavním pořádkem

Je nutno připomenout, že ústavností zákona č. 143/1947 Sb. se ústavní soud mnohokrát zabýval. Poprvé v nálezu sp. zn. IV. ÚS 217/96 *Pezoldová v. pozemkový úřad v Ústí nad Labem* z 30. 10. 1997, N 133/9 SbNU 199, momentálně naposledy v nálezu sp. zn. I. ÚS 2979/14 *ex parte Pezoldová* z 8. 7. 2015. ÚS pokaždé konstatoval, že zákon č. 143/1947 Sb. je v souladu s ústavním řádem ČR.

Osnova respektuje názor vlády k náležitostem, které má mít provedení článku 11 odst. 4 Listiny u vyvlastnění nebo nuceného omezení vlastnického práva. To je přípustné pouze ve veřejném zájmu, na základě zákona, za náhradu, jen pro tento účel a nelze-li dosáhnout účelu jinak. Majetek bude přecházet na Českou republiku očištěný od všech právních vad, neboť předkladatelé zastávají právní názor, že vyvlastnění je nucený přechod.

Významný je rovněž článek 40 odst. 1 Listiny: „Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.“ Zde se však nejedná o náhradu trestního řízení zákonem, nýbrž o náhradu vindikační, tedy soukromoprávní, žaloby zákonem. Zdeněk Bakala bude i nadále z pohledu trestního práva bezúhonný; pouze jeho majetek, který nabyt bez právního důvodu, bude vrácen jeho právoplatnému vlastníku, České republice.

Konečně je nutno vypořádat námitky, že individuální právní akt nemá mít formu zákona, nýbrž rozsudku nebo správního rozhodnutí. Takový purismus v české právní praxi neobstojí. Státní právnické osoby jsou v drtivé většině zřizovány právě formou zákona, např. zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, nebo zákon č. 77/2002 Sb., o akciové společnosti České dráhy, státní organizaci Správa železniční dopravní cesty a o změně zákona č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů. Připomenout lze rovněž dekret presidenta republiky č. 100/1945 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, nebo zákon č. 122/1948 Sb., o organizaci a znárodnění cestovních kanceláří.

Zvláštní část

K § 1

Toto ustanovení by správně patřilo pouze do důvodové zprávy. Vzhledem ke stanovisku vlády k vyvlastnění Voršilek se však pro jistotu přesouvá do normativního textu. Osnova zde používá souhrnný pojem „podnik Ostravsko-karvinské doly“, neboť přesná specifikace jednotlivých věcí zde není nutná. To učiní až finanční úřad při aplikaci § 2.

K § 2

Co se týká pojmů, tak majetek vymezuje § 495 věta první NOZ: „Souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek.“ Vlastnictví vymezuje § 1011 NOZ: „Vše, co někomu patří, všechny

jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.“ V odstavci 3 a 4 je demonstrativní výčet. Taxativní s ohledem na pomalost legislativního procesu není možný, protože by Zdeněk Bakala mohl snadno převést znárodňovaný majetek na jiného.

K § 3

Je nutné určit, které správní úřady budou mít naplnění zákona na starosti. Majetek vymezí finanční úřad. Protože sídlem OKD, a. s., je Stonavská 2179, Doly, 735 06 Karviná, je nejvhodnější, aby jím bylo ostravské finanční ředitelství. Vlastní nakládání se znárodněným majetkem bude mít na starosti finanční prokuratura (ÚZSVM).

Osnova u přívlastků rozlišuje „znárodňovaný“, dokud majetek znárodněn nebyl, a „znárodněný“, jakmile znárodněn byl.

K § 4

Aby se zabránilo machinacím v době mezi platností a účinností zákona, stanoví se rozhodný okamžik v minulosti, nepřilíš dávné, aby pokud možno co nejvíce odpovídal současnému stavu.

K § 5

Toto ustanovení brání machinacím, pokud k nim přesto dojde, a stanovuje prostředky nápravy.

K § 6

Toto ustanovení pro jistotu normuje intabulaci všech majetkových dispozic.

K § 7

Jedná se o klíčové ustanovení. Za vyvlastnění náleží z povahy věci náhrada. Jak je uvedeno v obecné části důvodové zprávy, v kapitole Předpokládaný hospodářský a finanční dosah, zejména na státní rozpočet, rozpočty krajů a obcí, odhaduje se, že majetek Zdeňka Bakaly čítá 22 miliard korun. Naproti tomu při privatizaci podílu ČR v OKD byl zřejmě zpronevěřen státní majetek v celkové hodnotě přes 20 mld. Kč (skutečná škoda). K tomu je nutné připočítat ušlý zisk, který by tento majetek vynesl (2 mld. korun). Nicméně, všechny tyto sumy jsou pouhé odhady; autoritativně je stanoví až finanční úřad svým výměrem.

Náhrada za znárodněný majetek bude přímo ze zákona započtena podle § 1982 NOZ na pohledávky státu z bezdůvodného obohacení Zdeňka Bakaly. Výsledkem započtení je, že obě vzájemné pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se kryjí. Protože právním důvodem majetkové transakce podle tohoto zákona je náprava protiprávního stavu, výsledná náhrada bude nulová.

K § 8

Nemá logiku, aby si stát sám sobě zdaňoval či jinak zatěžoval své vlastní transakce.

K § 9

Legisvakační lhůta se stanoví s ohledem na to, aby bylo možné vše řádně připravit.

Olga Havlová v. r.

Marek Černoš v. r.

Martin Lank v. r.

Jana Hnyková v. r.

David Kádner v. r.

Jiří Štětina v. r.

Augustin Karel Andre Sylor v. r.